

မြန်မာစကားပုံ ဆိုရိုးစကားများနှင့် တိုင်းရင်းသားစကားပုံ ဆိုရိုးစကားတို့ကို နှိုင်းယှဉ်လေ့လာခြင်း

ခင်သန္တာကျော်^၁

စာတမ်းအကျဉ်း

ဤစာတမ်းကို လေ့လာရသည့်ရည်ရွယ်ချက်မှာ မြန်မာစာအဖွဲ့မှထုတ်ထားသည့် မြန်မာ ဆိုရိုးစကားအုပ်နှင့် မြန်မာစကားပုံစာအုပ်တို့မှ စကားပုံ၊ ဆိုရိုးများနှင့်တိုင်းရင်းသားစကားပုံ၊ ဆိုရိုးများ၏တူညီမှု၊ ကွဲပြားမှုတို့ကို လေ့လာဖော်ထုတ်တင်ပြလိုသည့် ရည်ရွယ်ချက်ဖြစ်သည်။ ဆိုရိုးတို့ကိုမြန်မာစာအဖွဲ့မှ ထုတ်ဝေထားသော မြန်မာစကားပုံထဲတွင်ပါရှိသည့် စကားပုံစုစုပေါင်း (၈၇၀)နှင့် မြန်မာဆိုရိုးစကားစာအုပ်ထဲတွင်ပါရှိသည့် ဆိုရိုးစုစုပေါင်း (၁၀၁၀) တို့ကိုလည်းကောင်း၊ တိုင်းရင်းသားစကားပုံနှင့် ဆိုရိုးစကားပညာကျော်ပြုစုသည့် မြန်မာစကားပုံနှင့် ဆိုရိုးစကားစာအုပ်မှ တိုင်းရင်းသားစကားပုံနှင့် ဆိုရိုးများကိုလည်းကောင်း ကောက်ယူ၍ လေ့လာတင်ပြထားပါသည်။ ဤစာတမ်းသည် အတ္ထုပ္ပတ္တိအရသာရှိသော လေ့လာထားသည်။ မြန်မာစကားပုံ၊ ဆိုရိုးစကားများနှင့် တိုင်းရင်းသားစကားပုံ၊ ဆိုရိုးတို့၏တူညီမှု၊ ကွဲပြားမှု တို့ကို လေ့လာဖော်ထုတ် တင်ပြထားခြင်း ဖြစ်သည်။

သော့ချက်ဝေါဟာရ - စကားပုံ၊ ဆိုရိုး၊ တိုင်းရင်းသား၊ တူညီမှု၊ ကွဲပြားမှု

နိဒါန်း

မြန်မာလူမျိုးတို့တွင် စကားပုံနှင့် ဆိုရိုးစကား များစွာတွေ့ရသည်။ အလားတူ မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း မှီတင်း နေထိုင်ကြသော တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများတွင်လည်း စကားပုံ၊ ဆိုရိုးစကား များစွာရှိကြသည်။ ဤစာတမ်းတွင် မြန်မာစကားပုံ၊ ဆိုရိုးတို့နှင့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးတို့၏ စကားပုံ၊ ဆိုရိုးတို့၏ အနက်အဓိပ္ပာယ် တူညီမှုရှိသော စကားပုံ၊ ဆိုရိုးတို့ကိုလေ့လာပြသွားပါမည်။

သုတေသနမေးခွန်း

မြန်မာစကားပုံ၊ ဆိုရိုးစကားများနှင့် တိုင်းရင်းသားစကားပုံ၊ ဆိုရိုးတို့၏ တူညီမှုမည်မျှရှိသနည်း။

မြန်မာစကားပုံ၊ ဆိုရိုးစကားများနှင့် တိုင်းရင်းသားစကားပုံ၊ ဆိုရိုးတို့၏ကွဲပြားမှု မည်မျှရှိသနည်း။

သုတေသနနည်းလမ်း

ဤစာတမ်းသည် မြန်မာဆိုရိုး၊ မြန်မာစကားပုံ စာအုပ်တို့မှ ဆိုရိုး၊ စကားပုံများနှင့် တိုင်းရင်းသားဆိုရိုး၊ စကားပုံများကို အတ္ထုပ္ပတ္တိအနယ်ပယ်မှ လေ့လာဖော်ထုတ်ထားပါသည်။ ထိုသို့ဖော်ထုတ်ရာတွင် နှစ်ဖက်သား အနက်အဓိပ္ပာယ်အသုံးများနှင့် ဥပစာသဘော၊ တင်စားသည့် သဘောပါဝင်သည့် အသုံးများကိုလည်း တင်ပြလေ့လာသွားပါမည်။

စာပေလေ့လာတွေ့ရှိချက်

- မဆွေဥဇိုင်(၂၀၀၇)၏ "ရခိုင်စကားပုံများကိုလေ့လာခြင်း" ပါရဂူကျမ်းတွင် ရခိုင်စကားပုံတို့၏
- အနက်ရိုး၊ ဥပစာအနက်၊ ဂယက်အနက်တို့ကို အနက်အဓိပ္ပာယ်ရှုထောင့်မှ လေ့လာတင်ပြထားသည်။

^၁ မြန်မာစာပေ၊ ရန်ကုန်အဝေးသင်တက္ကသိုလ်

- မသန်းသန်းအေး(၂၀၀၇)၏ "မြန်မာစကားပုံများကို အတ္ထုပ္ပတ္တိအဖြစ်ဖြင့်လေ့လာခြင်း" ပါရဂူ ကျမ်းတွင် မြန်မာစကားပုံများအတွင်း စကားလုံးအနက်တို့၏ အနက်စပ်မှုသဘောတရားကို သရုပ်ဖော် လေ့လာတင်ပြထားခြင်းဖြစ်သည်။
- မဝေမာကြည် (၂၀၀၈)၏ "မြန်မာဘာသာစကားရှိဆိုရိုးစကားများကို လူမှုဘာသာဗေဒ အမြင် ဖြင့်လေ့လာခြင်း" ပါရဂူကျမ်းတွင်မြန်မာဆိုရိုးပေါင်း (၁၉၄) ခုကို လူမှုဘာသာဗေဒ ပညာရပ်ဖြင့် လေ့လာတင်ပြထားသည်။
- မစောမြတ်စိုး(၂၀၁၁)၏ "မွန်စကားပုံများကို လူမှုဘာသာဗေဒရှုထောင့်မှ လေ့လာခြင်း" ပါရဂူ ကျမ်းတွင် လူမှုဘာသာဗေဒရှုထောင့်မှ မွန်စကားပုံများနှင့် မြန်မာစကားပုံများ ဆက်နွှယ်မှု များကို လေ့လာတင်ပြထားသည်။

ဤစာတမ်းသည် တိုင်းရင်းသားစကားပုံ ဆိုရိုးနှင့် မြန်မာစကားပုံ၊ ဆိုရိုးတို့မှ အနက်အဓိပ္ပာယ် တူညီမှုရှိသည့် စကားပုံဆိုရိုးတို့ကိုနှိုင်းယှဉ်၍ စကားအသုံးအနှုန်းများ၊ ဥပစာအသုံးအနှုန်းများ ကွဲပြားပုံကို လေ့လာတင်ပြ သွားမည် ဖြစ်ပါသည်။

အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်

ဆိုရိုးစကားကို အဘိဓာန်တွင် - အစဉ်အလာပြောဆိုခဲ့ကြသော မှတ်သားဖွယ်စကားဟု ဖွင့်ဆို ထားသည်။ ထိုဖွင့်ဆိုချက်အရ ရှေးမိဘ ဘိုးဘွားအစဉ်အဆက် ပြောဆိုခဲ့ကြသော မှတ်သားစရာ စကားများဖြစ်သည်။ စကားပုံကိုအဘိဓာန်တွင် - လူအများ ဆင်ခြင်မှတ်သားဖွယ်ဖြစ်အောင် စံပြုပုံခိုင်း ပြောဆိုလေ့ရှိသော ထိရောက်ကျစ်လျစ် ပြေပြစ်သည့်စကား ဟူ၍ဖွင့်ဆိုထားသည်။

ထိုဖွင့်ဆိုချက်အရဆိုလျှင် ရှေးအစဉ်အဆက် ဘိုးဘွားမိဘများပြောဆိုခဲ့ကြသည့် စကားများ၊ လူအများကို ဆိုဆုံးမသည့်အခါတွင် ဆင်ခြင်နိုင်ရန် ပုံနှိုင်းမှုသဘောပါဝင်သော စကားဖြစ်သည်။

အချက်အလက်ကောက်ယူပုံ

မြန်မာစကားပုံနှင့် ဆိုရိုးတို့ကိုမြန်မာစာအဖွဲ့မှထုတ်ဝေထားသော မြန်မာစကားပုံထဲတွင် ပါရှိသော စကားပုံစုစုပေါင်း (၈၇၀)နှင့် မြန်မာဆိုရိုး စကားစာအုပ်ထဲတွင်ပါရှိသော ဆိုရိုးစုစုပေါင်း (၁၀၁၀)တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ပညာကျော်ပြုစုသည့် မြန်မာစကားပုံနှင့် ဆိုရိုးစကားစာအုပ်မှ တိုင်းရင်းသားစကားပုံနှင့် ဆိုရိုးများကိုလည်းကောင်း ကောက်ယူ၍ လေ့လာတင်ပြ ထားပါသည်။

ဆိုရိုးနှင့် စကားပုံ ကွဲပြားပုံ

စကားပုံဖြစ်သည့် သာကေ - " သစ်ငုပ်မြင့်တုံ၊ မြက်မြင့်တုံ"

နွေရာသီ၌ မြက်များခြောက်သွေ့နေစဉ် သစ်ငုပ်တိုကမြက်ပင်များထက် မြင့်နေသော်လည်း မိုးရာသီ၌ မြက်များရှင်သန်လာသည့်အခါ မြက်ပင်များက သစ်ပင်ထက်မြင့်သွားပြန်သကဲ့သို့ လောကဓံ တရားအရ ကိုယ်ကမြင့်သည့်အခါမြင့်၍ သူကမြင့်သည့်အခါ မြင့်ပြန်သည်။ လောကဓံကိုတရားအရ သာမည့် အလှည့်ရှိသလို ခံရမည့်အလှည့်ရှိပုံကို သစ်ငုပ်နှင့်မြက်တို့ဖြင့် တင်စားခိုင်းနှိုင်းသုံးနှုန်း ထားသည်။

ဆိုရိုးစကားဖြစ်သည့် သာဓက - " ဆင်းရဲတစ်ခါ၊ ချမ်းသာတစ်လှည့်"

လောကဓံတရားအရ ဆင်းရဲသည့်အခါနှင့် ကြုံရသကဲ့သို့ ချမ်းသာသည့်အခါနှင့်လည်း ကြုံရသည်။ ထိုဆိုရိုးစကားမှာ ပုံနှိုင်းမှုသဘောမပါ တိုက်ရိုက်ချမ်းသာခြင်း၊ ဆင်းရဲခြင်းကို ဖော်ပြသည့် အတွက် ဆိုရိုးစကား ဖြစ်သည်။

စကားပုံ ဆိုရိုးများ

မြန်မာတွင်ရှိသော စကားပုံ ဆိုရိုးစကားများနှင့် တိုင်းရင်းသားတွင်ရှိသော စကားပုံဆိုရိုးများ တူညီမှုကို နှိုင်းယှဉ်လေ့လာကြည့်ရာ၌ အောက်ပါအတိုင်းတွေ့ရသည်။

(က) အကြံဉာဏ်နှင့်ဆိုင်သော စကားပုံ ဆိုရိုး

မြန်မာ - အကြံကုန်ဂဠုန်ဆားချက် (စကားပုံ)

ကချင် - အကြံကုန်သူ ဆားချက်စား (စကားပုံ)

နည်းလမ်းပေါင်းများစွာဖြင့် ဆောင်ရွက်၍မအောင်မြင်နိုင်သောကြောင့် နောက်ဆုံးရသမျှ အကြံဉာဏ် အကုန်ထုတ်သုံး ဆောင်ရွက်ရခြင်းကိုဆိုလိုသည့် အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖြစ်သည်။ မြန်မာစကားပုံ ၌ နဂါးကိုဖမ်းဆီးရန် အကြံဉာဏ်မျိုးစုံသုံးခဲ့သော်လည်း မအောင်မြင်နိုင်သေးသဖြင့် ဆားချက်ရင်းနဂါးကို ဖမ်းရန် ဂဠုန်စောင့်နေပုံနှင့် သာဓကပြထားခြင်းဖြစ်သည်။ ကချင်စကားပုံ၌ နည်းလမ်းအကြံဉာဏ်ထုတ် သုံးရန်ကုန်ပြီး မည်သည့်အကြံဉာဏ်မျှ ထွက်မလာသူ ဆားချက်စားဟူ၍ သာဓကပြထားခြင်းဖြစ်သည်။ မြန်မာစကားပုံ တွင်ပါသော ဂဠုန်ဟူသော စကားလုံး မပါပေ။ သို့သော် အနက်အဓိပ္ပာယ်မှာ မြန်မာနှင့် တူညီသည်ကို တွေ့ရှိ ရသည်။

(ခ) စွမ်းဆောင်မှု မရှိခြင်းနှင့်ဆိုင်သော စကားပုံ ဆိုရိုး

မြန်မာ - ကြက်မ တွန်၍ မိုးမလင်း (စကားပုံ)

ကချင် - ကြက်မ တွန်၍ မိုးမလင်း (စကားပုံ)

ပအိုဝ် - ကြက်မ တွန်လို့ မိုးမလင်း (စကားပုံ)

ရခိုင် - ကြက်မ တွန်လို့ မိုးမလင်း (စကားပုံ)

အမျိုးသမီးများသည် အချို့သောကိစ္စရပ်များတွင် သဘာဝအလျောက် အမျိုးသားများကဲ့သို့ အကုန်အစင် အောင်မြင်အောင်စွမ်းဆောင်နိုင်ခြင်းကို ဆိုလိုခြင်းဖြစ်သည့်အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖြစ်သည်။ ပအိုဝ်စကားပုံနှင့် ရခိုင်စကားပုံတွင် ကြက်မတွန်လို့ မိုးမလင်းဆိုပြီး "လို့"ဟူသော အပြောစကား ပုံစံသုံးထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ မြန်မာနှင့်ကချင်စကားပုံသည် "၍" အရေးပုံစံသုံးထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ ကချင်၊ ပအိုဝ်၊ ရခိုင် စကားပုံတို့သည် မြန်မာစကားပုံကဲ့သို့ပင် "ကြက်မ" နှင့် ဥပမာ ပေးထားသည်ကိုတွေ့ရသည်။

မြန်မာ - ခွေးလှေးခုန်၍ ဖုန်မထ (စကားပုံ)

ရခိုင် - ခွေးဟောင်လို့ တောင်မရွေ့ (စကားပုံ)

ခွေးလှေးခုန်၍ ဖုန်မထသကဲ့သို့ မမှုလောက်သောသူ၏ လုပ်ဆောင်ချက်သည် အရာ မရောက်ကြောင်း ဆိုလိုသည့် အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖြစ်သည်။ မမှုလောက်သူ၏ လုပ်ဆောင်ချက်သည်

အရာမရောက်ကြောင်းကို မြန်မာက "ခွေးလေး" "ဖုန်"တို့နှင့် ဥပမာပေးပြီး၊ ရခိုင်က "ခွေး" တောင်"တို့နှင့် ဥပမာပေးထားသည် ကိုတွေ့ရသည်။ ရခိုင်စကားပုံ ဆိုရိုး၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်မှာ သိလွယ်မြင်လွယ်မှု ရှိသည်ကို တွေ့ရသည်။

(ဂ) ဧည့်သည်နှင့်ဆိုင်သော စကားပုံ ဆိုရိုးစကား

မြန်မာ - အိမ်သာလို့ ဧည့်လာ (စကားပုံ)

ကချင် - ဧည့်လာလျှင် သာယာသည် (စကားပုံ)

ကရင် - ဧည့်လာလျှင် အိမ်သာယာသည် (စကားပုံ)

ကရင် - တောင်ပို့ကောင်းလျှင်မို့ပေါက်၊ အိမ်သာလျှင် ဧည့်ရောက် (စကားပုံ)

အခြေအနေအရပ်ရပ် ကောင်းမွန်ပြည့်စုံသာယာသောအိမ်သို့ ဧည့်သည်များစွာ လာရောက် ဝင်ထွက်လည် ပတ်တတ်သည်ကိုဆိုလိုသည့် အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖြစ်သည်။ မြန်မာစကားပုံသည် အိမ် သာယာယာဖြစ်လျှင် ဧည့်သည်လာသည်ဟူသောအနက်အဓိပ္ပာယ်နှင့် ပြောခြင်းဖြစ်သည်။ ကချင် စကားပုံသည် ဧည့်သည်လာလျှင် သာယာသည်ဟူသော အနက်အဓိပ္ပာယ်နှင့် ပြောခြင်းဖြစ်သည်။ ကရင်စကားပုံသည် ဧည့်သည်လာလျှင် အိမ်သာယာသည် ဟူသောအနက်အဓိပ္ပာယ်နှင့် ပြောထားခြင်း ဖြစ်သည်။ နောက် ကရင် စကားပုံတစ်ခုမှာ တောင်ပို့ကောင်းလျှင် မို့ပေါက်ကြောင်း၊ အိမ်သာသာယာ ရှိလျှင်လည်း ဧည့်သည် ရောက်သည်ဆိုသော အနက်အဓိပ္ပာယ်နှင့် ပြောထားသည်။

ဤစကားပုံများကို နှိုင်းယှဉ်လေ့လာကြည့်မည်ဆိုလျှင် မြန်မာစကားပုံမှာအိမ်သာယာမည်ဆိုလျှင် ဧည့်လာကြောင်း၊ ကချင် ကရင်စကားပုံများတွင် ဧည့်လာလျှင် အိမ်သာယာကြောင်း အနက်အဓိပ္ပာယ် သဘောဖြစ်ပြီး မြန်မာစကားပုံအနက်အဓိပ္ပာယ်နှင့် ပြောင်းပြန်ဖြစ်နေသော်လည်း ဆိုလိုချက်မှာ တူညီကြောင်း တွေ့ရသည်။ နောက်ကရင်စကားပုံတစ်ခုမှာ သူတို့၏ မျက်မြင်ကိုယ်တွေ့နှင့် ဥပမာပေး၍ ပြောထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ ထိုစကားပုံတွင်လည်း "တောင်ပို့ကောင်းတာမို့ပေါက်၊ အိမ်သာလျှင် ဧည့်ရောက်" "ပေါက်" "ရောက်" ဟူ၍ "အောက်" ကာရန်ယူပြီး ပြောထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ ကရင် နှင့် ကချင်တိုင်းရင်းသားတို့သည် ရိုးသား၍ ဧည့်ဝတ်ကျေပြန်ကြသည့် တိုင်းရင်းသားများဖြစ်ကြောင်း စကားပုံများမှ ဖော်ပြနေသည်။

(ဃ) အချိန်လွန်ပြီးမှ လုပ်ဆောင်သည်နှင့်ဆိုင်သော စကားပုံဆိုရိုး

လရိုး - ကလေးကျမှပြီးမှ လှေကားထောင်သည်။ သားကောင်လွန်ပြီးခါမှ ခွေးဟောင်သည်။ (စကားပုံ)

ကချင် - ကလေးကျပြီးမှ လှေကားထောင် (စကားပုံ)

ချင်း - ကလေးကျပြီးမှ အပေါက်ဖာသည်။ နွားနောက်ဝင်ပြီးမှ ခြံစည်းရိုးကာသည်။ (စကားပုံ)

ကြိုတင်စီရိယထုတ်ခြင်း မရှိဘဲ၊ အချိန်လွန်မှ လုပ်ဆောင်ခြင်းကို ဖော်ပြသည့် စကားပုံဖြစ်သည်။

ဤ စကားပုံများတွင် လရိုး၊ ကချင်နှင့် ချင်းတို့သည် ကလေးနှင့်ဥပမာပေး၍ ပြောထားသည်ကို တွေ့ရ သည်။ မြန်မာ၌ကြိုတင်စီရိယနှင့်လုပ်ဆောင်ခြင်းမရှိသည့် စကားပုံများတွင် ကလေးနှင့် ဥပမာပေးသည့်

စကားပုံတို့ကိုမတွေ့ရှိရသော်လည်း ဝီရိယနည်းသည်နှင့် သဘောချင်းတူသော စကားပုံများကို တွေ့ရသည်။

မြန်မာ - မိုးလွန်မှ ထွန်ချ (စကားပုံ)

ပအိုဝ် - မိုးလွန်မှ ထယ်ထိုး (စကားပုံ)

မိုးရာသီကုန်လွန်မှ လယ်ထွန်ရန်စိုင်းပြင်းသကဲ့သို့ အချိန်လွန်မှပြုလုပ်ရန် ကြိုးစားအားထုတ်ခြင်း အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို ဆိုလိုခြင်းဖြစ်သည်။ ကြိုတင်ဝီရိယမရှိခြင်းကိုဖော်ပြသည့် စကားပုံများတွင် မြန်မာက မိုးလွန်မှထွန်းတုံးချပုံနှင့် ဥပမာပေး၍ ပအိုဝ်ကမူ မိုးလွန်မှထယ်ထိုးဆိုပြီး သူတို့၏ တောင်ယာလုပ်ငန်းသုံး "ထယ်"နှင့် ဥပမာပေးသွားသည်ကို တွေ့ရသည်။ ပအိုဝ်တိုင်းရင်းသားတို့သည် တောင်တန်းဒေသတို့တွင် တောင်ယာလုပ်ငန်းတို့ဖြင့် အသက်မွေးကြကြောင်းကို စကားပုံများမှ ဖော်ပြနေသည်။ မြန်မာနှင့် ပအိုဝ်စကားပုံနှစ်ခုမှာ ဆိုလိုသည့်အနက်အဓိပ္ပာယ်တူညီသည်ကို တွေ့ရသည်။

မြန်မာ - မိုးသောက်မှကြက်တင်၊ နေဝင်မှ စပါးလှန်း (စကားပုံ)

ရခိုင် - မိုးလင်းကြက်တွန်၊ နေဝင် စပါးလှန်း (စကားပုံ)

မိုးလင်းမှကြက်ကို အိပ်တန်းတင်သကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ နေဝင်မှစပါးလှန်းသကဲ့သို့ လည်းကောင်း အချိန်နှင့် လုပ်ရမည့်အလုပ်ကို အချိန်လွန်မှ ပြုလုပ်သည့် အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို ဆိုလိုခြင်း ဖြစ်သည်။ အထက်ပါစကားပုံတွင် မြန်မာကမနက်မိုးလင်းခါစကို မိုးသောက်ယံဟု ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲသော်လည်း ရခိုင်ကမိုးလင်းဟူသော စကားသုံးထားသည်ကိုတွေ့ရသည်။ မြန်မာကဝေလီဝေလင်း အချိန်ကို ပြောခြင်းဖြစ်နိုင်သလို ရခိုင်က မိုးစင်စင်လင်းသောအချိန်ကို ပြောခြင်းလည်း ဖြစ်နိုင်သည်။ မြန်မာစကားပုံ၏ "မိုးသောက်ယံ" အသုံးနှင့် ရခိုင်စကားပုံရှိ "မိုးလင်း"အသုံးနှစ်ခု၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို နှိုင်းယှဉ်လေ့လာကြည့်သောအခါ မြန်မာစကားပုံရှိ "မိုးသောက်ယံ"အသုံး၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်မှာ အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖော်ရခက်ပြီး ရခိုင်စကားပုံ၏ "မိုးလင်း"အသုံးမှာ အနက်အဓိပ္ပာယ်အလွယ်တကူ ကောက်ယူနိုင်သည်။ ထိုဆိုရိုးစကား၏ နောက်ဆုံး စကားဖြစ်သော "နေဝင်မှစပါးလှန်း"သည် မြန်မာနှင့် ရခိုင်တူညီမှုရှိသည်ကိုတွေ့ရသည်။

မြန်မာ - နောက်ကျနွားချေးနှင့် သလဲ (စကားပုံ)

ပအိုဝ် - နောက်ကျတဲ့နွား တုံးဆွဲ (စကားပုံ)

ရွှေကျားသည် ထမင်းစားနောက်ကျ၍ ထမင်းထုပ်ထဲ၌ နွားချေးနှင့်သလဲသာ တွေ့ရသကဲ့သို့ သူတကာထက် နောက်ကျသူသည် ရမည့်အခွင့်အရေးလက်လွတ်ရသည်ကို ဆိုလိုသည့် အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖြစ်သည်။

မြန်မာစကားပုံတွင် "နွားချေး" "သလဲ"တို့နှင့် ဥပမာပေးသွားသကဲ့သို့ ပအိုဝ်စကားပုံ တွင် "နွား" "တုံး"တို့နှင့် ဥပမာပေးသွားသည်ကိုတွေ့ရသည်။ မြန်မာစကားပုံနှင့် ပအိုဝ်စကားပုံတွင် ဥပမာပြသွားသည်မှာ ကွဲပြားသော်လည်း ဆိုလိုသည့်အနက်အဓိပ္ပာယ်မှာ တူညီသည်။

(င) အလုပ်လုပ်ရာတွင် ပေါ့လျော့လုပ်ဆောင်သည်နှင့်ဆိုင်သော စကားပုံ ဆိုရိုး

မြန်မာ - လယ်ထွန်သွား နွားမေ့ (စကားပုံ)

အင်းသား - လှေဆင်း တက်မေ့ (စကားပုံ)

ပအိုဝ် - တောင်ယာသွား ကျွဲမေ့ (စကားပုံ)

လယ်ထွန်သွားရာတွင် နွားမေ့ကျန်သကဲ့သို့ အလုပ်တစ်ခုလုပ်ရန်သွားရာတွင် အဓိကလိုအပ်သော အရာမေ့ကျန်သည်ကိုဆိုလိုသည့် အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖြစ်သည်။ ဤစကားပုံများကိုကြည့်လျှင် မြန်မာလူမျိုး တို့ လယ်ယာလုပ်ငန်းခွင်တွင် အသုံးပြုသော "လယ်" "နွား" ဆိုသည့် စကားလုံးများကို အသုံးပြုထားပြီး၊ အင်းသားလူမျိုးတို့သည် အလျားပေ ၅၀ကျော် ၆၀နီးပါးခန့်ရှိသည့် သစ်သားလှေကြီးများကို အသုံးပြု ကြသည့်အတွက် သူတို့၏ ဓလေ့ထုံးစံအရ သူတို့ အသုံးပြုသော "လှေ" "တက်" ဆိုသည့် စကားလုံးကို အသုံးပြုထားသည်ကိုတွေ့ရသည်။ ထို့အပြင် ပအိုဝ်လူမျိုးတို့သည်လည်း သူတို့၏ဓလေ့ထုံးစံအရ အသုံးပြု သည့်"တောင်ယာ" ကျွဲ" ဆိုသည့် စကားလုံးများ သုံးထားသည်ကို တွေ့ရသည်။

မြန်မာ - မြင်းစီးလို့မှ အထီးမှန်းအမမှန်း မသိ (စကားပုံ)

ရခိုင် - တစ်မိုးလယ်ထွန် နွားထီးလား နွားမလား မသိ (စကားပုံ)

မိမိစီးသောမြင်းသည် အထီးမှန်း အမမှန်း မသိသကဲ့သို့ မိမိပြုလုပ်နေသော ကိစ္စကိုပင် ကွဲကွဲပြားပြား ခွဲခြားမသိသည်ကို ဆိုလိုသည့် အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖြစ်သည်။ ဤစကားပုံတွင် မြန်မာက "မြင်းထီး" "မြင်းမ" နှင့် ဥပမာပေးပြီးရခိုင်က "နွားထီး" "နွားမ"တို့နှင့် ဥပမာပေးသွားသည်ကို တွေ့ရ သည်။

(စ) အချိန်လွန်မှ သတ္တိထုတ်ပြသည့် လုပ်ဆောင်မှုနှင့်သက်ဆိုင်သည့် စကားပုံ ဆိုရိုး

မြန်မာ - သူခိုးပြေးမှ ထိုးကွင်းထ (စကားပုံ)

မြန်မာ - ကျားသေမှ လူစွမ်းကောင်းပေါ် (စကားပုံ)

ချင်း - ကြွက်ပြေးမှ ကြောင်နိုင်သည် (စကားပုံ)

သူခိုးရှိစဉ်က မည်သည့်အစွမ်းမျှ မပြဘဲ သူခိုးပြေးခါမှ ထိုးကွင်းက အစွမ်းပြသကဲ့သို့ ပြဿနာနှင့် ရင်ဆိုင်ရမည့် အချိန်ငြိမ်နေပြီး ပြဿနာပြေလည်သွားခါမှ မိမိမည်မျှအစွမ်းသတ္တိရှိကြောင်း ဟိတ်ဟန် တပြုလုပ်သည့် အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖြစ်သည်။ မြန်မာစကားပုံနှင့် ချင်းစကားပုံတို့မှာ အနက်အဓိပ္ပာယ် သာမက သဘောသဘာဝခြင်း တူညီသည်ကို တွေ့ရသည်။ ချင်းတို့သည် များသောအားဖြင့်ဖြင့် မြွေ၊ ကျား၊ ကြောင်၊ ကြွက်နှင့်ဖားသားတို့ကို စားလေ့မရှိသည့် ဓလေ့ထုံးစံရှိသည်။ ထို့ကြောင့်သူတို့ စားလေ့မရှိသည့် တိရိစ္ဆာန်နှင့် ဥပမာပေးထားသည့် စကားပုံဖြစ်သည်။

(ဆ) သားသမီး၏ လုပ်ဆောင်မှုနှင့် သက်ဆိုင်သည့် စကားပုံ ဆိုရိုး

မြန်မာ - သားသမီးမကောင်း မိဘခေါင်း (စကားပုံ)

ကရင် - သားသမီးဆိုးလျှင် မိဘကိုထိ (စကားပုံ)

သားသမီးများ အကျင့်စာရိတ္တမကောင်းသူ ဖြစ်လာလျှင် မိဘဝတ္တရားပျက်ကွက်သည်ဟု မိဘတို့အပေါ် အပြစ်ပုံချသည်အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို ဆိုလိုသည်။ ဤစကားပုံကို လေ့လာကြည့်လျှင် မြန်မာက သားသမီး မကောင်းဟုဆိုထားသည်ကို ကရင်ကသားသမီးဆိုးလျှင်တွင် "ဆိုး" ဟု တိုက်ရိုက် အနက်အဓိပ္ပာယ် ထွက်သည့် စကားလုံးသုံးထားသည်ကိုတွေ့ရသည်။ ထို့အပြင် မြန်မာကမိဘခေါင်းဟု တင်စားသည့်

သဘောနှင့် သုံးထားသော်လည်း ကရင်က မိဘထိဆိုပြီး တိုက်ရိုက်အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖြစ်သည့် "ထိ" ဆိုသည့် ကြိယာ စကားလုံးကို သုံးထားသည်ကိုတွေ့ရသည်။

(ဇ) ဉာဏ်သုံးပြီး ပြုလုပ်ရသည်နှင့်ဆိုင်သည့် စကားပုံ ဆိုရိုး

မြန်မာ - တစ်ချက်ခုတ် နှစ်ချက်ပြတ် (စကားပုံ)

ပအိုဝ် - တစ်ချက်ခုတ် သုံးပိုင်းကျိုး (စကားပုံ)

တစ်ချက်ခုတ်ရုံဖြင့် နှစ်ချက်ပြတ်သကဲ့သို့ အလုပ်တစ်ခုပြုလုပ်ရုံနှင့် ကိစ္စနှစ်ခုပြီးမြောက်သည်ကို ဆိုလိုသည့် အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖြစ်သည်။ မြန်မာစကားပုံဖြစ်သည့် "တစ်ချက်ခုတ် နှစ်ချက်ပြတ်"တွင် "တစ်ချက်" နှင့် "နှစ်ချက်"သည် ကာရန်လိုက်ပြီးသုံးထားပြီး "ခုတ်" အုတ်သရနှင့် "ပြတ်" အတ်သရ တို့ကို သုံးထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ မြန်မာစကားပုံနှင့် ပအိုဝ်စကားပုံတွင် ရှေ့မှ "တစ်ချက်ခုတ်" ဟူသော အသုံးမှာတူသော်လည်း နောက်အသုံးမှာ မတူသည်ကိုတွေ့ရသည်။

(ဈ) တစ်ကြိမ် တစ်ခါခံရဖူးသည့်အတွက်ကြောက်လန့်နေသည်နှင့် သက်ဆိုင်သည့် စကားပုံ ဆိုရိုး

မြန်မာ - ခဲမှန်ဖူးတဲ့ စာသငယ် (စကားပုံ)

ပအိုဝ် - မြားမှန်ဖူးတဲ့ ကျီးကန်းလို (စကားပုံ)

ခဲမှန်ဖူးသောစာသငယ်သည် လူကို မြင်တိုင်းလန့်နေသကဲ့သို့ ဒုက္ခရောက်ဖူးသူသည် အန္တရာယ် အရိပ်အယောင်တွေ့တိုင်း ထိတ်လန့်တုန်လှုပ်သည်ဟူသော အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖြစ်သည်။ ဤစကားပုံတွင် မြန်မာစကားပုံက ပစ်သည့်ပစ္စည်းကို "ခဲ" ဟုသုံးထားပြီး ပအိုဝ်တိုင်းရင်းသားတို့သည် မိုးရာသီတွင် လယ်ယာလုပ်ငန်းများလုပ်ကိုင်ကြပြီး နွေရာသီတွင် အုပ်စုဖွဲ့၍ အမဲလိုက်ကြသော ဓလေ့ထုံးစံရှိကြသည့် အတွက် ပအိုဝ်စကားပုံတွင်မူ "မြား"ဟု သုံးသည်ကိုတွေ့ရသည်။ မှန်သည့်သတ္တဝါကို မြန်မာစကားပုံတွင် "စာသငယ်" ဟု သုံးပြီး ပအိုဝ်က "ကျီးကန်း"ဟု သုံးထားသည်ကို တွေ့ရသည်။

(ည) စကားအပြောအဆိုနှင့် သက်ဆိုင်သည့် စကားပုံ ဆိုရိုး

မြန်မာ - နှုတ်သျှို ချိုတစ်ပါး (ဆိုရိုး)

ချင်း - ကြမ်းတမ်းသောစကားကြောင့် နွားနောက်လျော်ရသည်။ နည့်သောစကားကြောင့် နွားနောက်ကြွေးကျေ (ဆိုရိုး)

ချိုသာစွာပြောဆိုခြင်းသည် အရေးကိစ္စများကို အောင်မြင်ပြီးမြောက်စေသည်ကို ဆိုလိုသည့် အနက် အဓိပ္ပာယ်ဖြစ်သည်။ ချင်းဆိုရိုးတွင် ကြမ်းတမ်းသောစကားနှင့် နည့်သောစကား ဟူ၍နှစ်ပိုင်းခွဲ ပြောထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ ချင်းတို့၏ဓလေ့ထုံးစံအရ နွားနောက်၊ ခေါင်းရည်နှင့် နားကွင်းတို့မှာ အရေးပါ အရာရောက်သည်။ နားကွင်းနှင့် နွားနောက်ကို မင်္ဂလာကြေးအဖြစ် တင်၍တောင်းလေ့ရှိသည့် ဓလေ့ထုံးစံရှိသည်။ ထို့ကြောင့် သူတို့တန်ဖိုးထားသော "နွားနောက်" ဖြင့် ဥပမာပေးသွားသည်ကို တွေ့ရ သည်။

မြန်မာ - ကြမ်းကျံလျှင် နှုတ်၍ရသည်။ စကားလွန်လျှင် နှုတ်မရ (ဆိုရိုး)

ရခိုင် - ကြမ်းကျံ ကေနှုတ်ရ စကားကျံ ကေနှုတ်မရ (ဆိုရိုး)

ချင်း - စကားကျံလျှင် ဒုက္ခတွေ့ (ဆိုရိုး)

ကရင် - တွင်းဆိုးကျံလျှင် နှုတ်ရသည်။ စကားကျံသော် နှုတ်မရ (ဆိုရိုး)

မွန် - စကားကျံနှုတ်ရခက်၊ ခြေထောက်ကျံ ခူးခေါင်းပြတ် (ဆိုရိုး)

ကြမ်းကျံလျှင် နှုတ်၍ရသည်။ စကားလွန်လျှင် နှုတ်၍မရခြင်းကို ဆိုလိုသော အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖြစ်သည်။ ဤဆိုရိုးတွင် မြန်မာနှင့်ရခိုင်သည် " ကြမ်း" နှင့် ဥပမာပေးထားပြီး၊ ကရင်တွင် "တွင်းဆိုး" နှင့် ဥပမာပေးထားသည်။ မွန်ဆိုရိုးသည် "ခြေထောက်ကျံခူးခေါင်းပြတ်" ဟူ၍ ထင်သာမြင်သာရှိသောအနက်အဓိပ္ပာယ်နှင့် ဥပမာပေးထားသည်ကိုတွေ့ရသည်။ ချင်းဆိုရိုးတွင်မူ တိုက်ရိုက်အနက်အဓိပ္ပာယ်နှင့် ပြောထားသည်ကိုတွေ့ရသည်။

မြန်မာ - ထွေးပြီးသားတံတွေး ပြန်မျိုးရိုးမရှိ (စကားပုံ)

ပအိုဝ် - ထွေးပြီးလျှင် ပြန်မျိုးမရ (စကားပုံ)

ထွေးပြီးသားတံတွေးကို ပြန်မျိုးရိုးမရှိသကဲ့သို့ ပေးပြီးသားကတိကို ပြန်ရုတ်သိမ်းရရိုး မရှိကြောင်း ဆိုလိုသည့် အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖြစ်သည်။ ကတိနှင့်ပတ်သက်သည့် စကားပုံတွင် မြန်မာက "တံတွေး" နှင့် ဥပမာ ပေးထား သော်လည်း ပအိုဝ်စကားပုံ က "တံတွေး" အသုံးကိုမြှုပ်ထားသည်။

မြန်မာ - ထွက်ပြီးသောဆင်စွယ် ဝင်တယ်လို့မရှိ (စကားပုံ)

ချင်း - တောဝက်စွယ်ထွက်ပြီး ပြန်မဝင် (စကားပုံ)

ထွက်ပြီးသော ဆင်စွယ်သည် ပြန်ဝင်ရိုးမရှိသကဲ့သို့ သူတော်ကောင်းတို့သည် ဆိုပြီးသော စကားကို ဖျက်သိမ်း ရိုး မရှိကြောင်း ဆိုလိုသည့် အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖြစ်သည်။ စကားနှင့် ပတ်သက်သည့်စကားပုံတွင် မြန်မာက "ဆင်" နှင့် ဥပမာပေးပြီး ချင်းအမျိုးသားတို့သည် အမဲလိုက်၊ သစ်ခုတ်၊ တောင်းရက်၊ ခြံစိုက် စသည်တို့ကို လုပ်ကိုင်ကြသည့်အတွက် သူတို့အမဲလိုက်သည့် "တောဝက်" နှင့် ဥပမာပေး ပြောသွားသည် ကို တွေ့ရသည်။ မြန်မာစကားပုံတွင် "ထွက်ပြီး" ဆိုသည့် ကြိယာအသုံးကို ရှေ့မှာထားသုံးထားပြီး ချင်း စကားပုံတွင် "ထွက်ပြီး" အသုံးကို နောက်မှာသုံးထားသည်ကို တွေ့ရသည်။

မြန်မာ - စကားများ အမှားပါ (ဆိုရိုး)

ကယား- စကားအရမ်းကာရောပြောလျှင် လျော်ရတတ်သည်။ လုံ့ကိုအရမ်းပစ်ခတ်လျှင် ခွေးထိမှန်တတ်သည်။ (ဆိုရိုး)

စကားများများပြောလျှင် ပြောမှားဆိုမှားဖြစ်တတ်ကြောင်းကို ဆိုလိုသည့်အနက်အဓိပ္ပာယ် ဖြစ်သည်။ မြန်မာဆိုရိုးသည် တိုတိုရှင်းရှင်းနှင့် ပြောထားသော်လည်း၊ ကယားဆိုရိုးမှာ အရေးဝါကျပုံစံနှင့် ပြောထား သည်ကို တွေ့ရသည်။ ထို့အပြင် ကယားအမျိုးသားတို့သည် တူလေး၊ ရဲဒင်၊ ပုဆိန်၊ တူမီးသေနတ်၊ ဒိုင်း၊

စားနှင့်လုံ တို့ကို ကိုင်ဆောင်ပြီး တောလိုက်ကြသည့် ဓလေ့ထုံးစံရှိကြသည့်အတွက် “လုံ” “ခွေး” တို့နှင့် ဥပမာပြထား သည်။

(င) ဆွေမျိုးနှင့် သက်ဆိုင်သည့် စကားပုံ ဆိုရိုးများ

မြန်မာ - သူစိမ်းကောင်းလျှင် ဆွေမျိုးမသာ (ဆိုရိုး)

ပအိုဝ် - ထင်းစိုထင်းရှူးလုပ်ရတယ်၊ သူစိမ်းကို ဆွေမျိုးလုပ်ရတယ် (ဆိုရိုး)

သူစိမ်းကောင်းလျှင် ဆွေမျိုးထက်ပင် အားကိုးရသည်ဟု ဆိုလိုသောအဓိပ္ပာယ်ဖြစ်သည်။ သူစိမ်းကောင်းလျှင် ဆွေမျိုးထက်သာကြောင်းပြောရာတွင် ပအိုဝ်က "သူစိမ်း" ကို "ထင်းစို" နှင့်လည်းကောင်း၊ "ဆွေမျိုး" ကို "ထင်းရှူး" တို့နှင့်လည်းကောင်း ဥပမာပေးထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ အပြောဝါကျပုံစံနှင့် ပြောထားသည်ကိုတွေ့ရသည်။ ပအိုဝ်တိုင်းရင်းသားတို့သည် ၎င်းတို့၏ပတ်ဝန်းကျင်ရှိ သစ်ပင်နှင့်ဥပမာ ပေးထားသည်ကို တွေ့ရသည်။

(ငှ) မိန်းမပရိယာယ်နှင့် သက်ဆိုင်သည့် စကားပုံ ဆိုရိုးများ

မြန်မာ - မိန်းမမာယာ သဲကိုးဖျာ (ဆိုရိုး)

ပအိုဝ် - မိန်းမမာယာ နှမ်းသုံးတင်း (ဆိုရိုး)

မိန်းမတို့၏မာယာသည် ဖျာကိုးချပ်စာ သဲပွင့်အရေအတွက်နှင့်အမျှ များပြားသည်ဟုဆိုလိုသည့် အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖြစ်သည်။ မိန်းမတို့၏ပရိယာယ်ကို မြန်မာက "ယာ" နှင့် "ဖျာ" ဟူ၍ အာသရကို သုံးထားသည့် အပြင် သဲအရေအတွက် ကိုးဖျာနှင့်ဥပမာပေးထားပြီး ပအိုဝ်တွင် နှမ်းအရေအတွက် သုံးတင်းနှင့် ဥပမာပေးထားသည်ကိုတွေ့ရသည်။

မြန်မာ - သုံးကျောင်းပြောင်းသောရှင် သုံးလင်ပြောင်းသောမိန်းမ (ဆိုရိုး)

ရခိုင် - ဘုန်းကြီးမှာသုံးကျောင်း မိန်းမလှသုံးလင် (ဆိုရိုး)

သုံးကျောင်းပြောင်းသော ရှင်ရဟန်း၊ သုံးလင်ပြောင်းသော မိန်းမတို့ကို မတည်တံ့သူများအဖြစ် အများက အထင်သေးကြကြောင်းဆိုလိုသည့် အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖြစ်သည်။ မြန်မာဆိုရိုးမှာ ကာရန်သဘောနှင့် ပြောထားသော်လည်း ရခိုင်တွင် တိုတိုတုတ်တုတ်ရိုးရိုးရှင်းရှင်း ပြောသွားသည်ကို တွေ့ရသည်။ ထို့အပြင် မြန်မာဆိုရိုးက နာမ်အထူးပြုများဖြစ်သော "သုံးကျောင်းပြောင်းသော" "သုံးလင်ပြောင်းသော" တို့ကို ရှေ့၌ထားသော်လည်း ရခိုင်ကမူ ထိုနာမ်အထူးပြုတို့ကို နောက်မှာထားပြီး ပြောသွားသည်ကိုတွေ့ရသည်။

(ခု) မိဘနှင့် သားသမီး သက်ဆိုင်သည့် စကားပုံ ဆိုရိုးများ

မြန်မာ - မိဘစကား နားမထောင် သားတစ်ကောင်နှင့် တိုးလို့တွဲလဲ (ဆိုရိုး)

ချင်း- လူကြီးဖိဆန် ဒုက္ခတွေ့ (ဆိုရိုး)

မိဘစကားနားမထောင်သော သမီးသည် အိမ်ထောင်ရေး၌ ဒုက္ခရောက်တတ်ကြောင်း ဆိုလိုသည့် အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖြစ်သည်။ လူကြီးမိဘတို့၏စကားကို နားမထောင်ပါက ဒုက္ခရောက်ကြောင်းကို မြန်မာက

"သားတစ်ကောင်နှင့် တိုးလို့တွဲလွဲ" ဆိုပြီးသွယ်ဝိုက်ပြောသွားသည်ကို တွေ့ရသည်။ ချင်းကမူ "ဒုက္ခတွေ့" ဆိုပြီး တိုက်ရိုက် အနက်အဓိပ္ပာယ်နှင့် ပြောသွားသည်ကိုတွေ့ရသည်။

(ဃ) မျိုးရိုးနှင့် သက်ဆိုင်သည့် စကားပုံ ဆိုရိုးများ

မြန်မာ - ချောင်းရိုးမြောင်းရိုးတိမ်ကောသည်၊ လူမျိုးမတိမ်ကော (ဆိုရိုး)

ချင်း - ချောင်းရေခန်းသလို မျိုးရိုးမခန်းမပျောက်၊ ချောင်းရိုးမြောင်းရိုးတိမ်ကောသလို မျိုးရိုးမတိမ် ကောနိုင် (ဆိုရိုး)

ရခိုင် - ချောင်းရိုးတိမ်လို့ မျိုးရိုးမတိမ် (ဆိုရိုး)

ချောင်းရိုး မြောင်းရိုးများသာ တိမ်ကောသည်၊ ပပျောက်သွားသည်ဟူ၍ ရှိ၏။ လူတို့၏ မျိုးရိုးဗီဇမှာမူကား တိမ်ကောသွားသည်၊ ပပျောက်သွားသည်ဟူ၍ မရှိနိုင်ကြောင်း ဆိုလိုသည့် အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖြစ်သည်။ မျိုးရိုးနှင့်ပတ်သက်၍ပြောရာတွင် ချင်းက ချောင်းရိုးကို "ခန်း" "မခန်း" ဟူသောစကားလုံးနှင့်ပါ ဥပမာ ပေးပြောသွားသည်ကို တွေ့ရသည်။ နောက်မှ ဥပမာပေးထားသည့် စကားသည် မြန်မာနှင့်တူ သည်ကို တွေ့ရသည်။ ရခိုင်ဆိုရိုးတွင်မူ ရှင်းရှင်းလင်းလင်း တိုတိုတုတ်တုတ်နှင့် ဥပမာပေးသွားသည်ကို တွေ့ရသည်။

(ဏ) အမှုကိစ္စနှင့် သက်ဆိုင်သည့် စကားပုံ ဆိုရိုးများ

မြန်မာ - ကြီးသည့်အမှု ငယ်စေ၊ ငယ်သည့်အမှု ပလပ်စေ (ဆိုရိုး)

ချင်း - ငယ်သည့်အမှုမကြီးစေနှင့် (ဆိုရိုး)

ကြီးသောအမှုကိုငယ်သောအမှုဖြစ်အောင်၊ ငယ်သောအမှုကို ပပျောက်ကျအေးအောင် ဆောင်ရွက်အပ်သည်ကို ဆိုလိုသည့် အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖြစ်သည်။ အမှုကိစ္စနှင့်ပတ်သက်ပြီး မြန်မာက "ငယ်စေ" "ပလပ်စေ" ဟူ၍အဆုံးချ ဆင်တူနှင့် ပြောသွားသည်ကို တွေ့ရသည်။ ထို့အပြင် "ကြီးသည့်အမှု" "ငယ်သည့်အမှု" ဟူ၍ အမျိုးအစားခွဲပြီး ပြောသွားသည်ကို တွေ့ရသည်။ ချင်းဆိုရိုး၌ တိုက်ရိုက် အနက်အဓိပ္ပာယ်နှင့် တိုတိုတုတ်တုတ် ရှင်းရှင်းလင်းလင်း ပြောသွားသည်ကို တွေ့ရသည်။

(တ) အကျိုးအမြတ်နှင့်သက်ဆိုင်သည့် စကားပုံ ဆိုရိုးများ

မြန်မာ - ဘုရားလည်းဖူး လိပ်ဥလည်းတူး (စကားပုံ)

ကရင် - ဘုရားလည်းဖူး၊ ပျားလည်းတူး (စကားပုံ)

ဘုရားဖူးရန် သွားရောက်ရင်း လိပ်ဥကိုလည်း တူးသည်ဆိုသကဲ့သို့ ကိစ္စတစ်ခုအတွက်သွားလာ လုပ်ကိုင် ရင်းအမြတ်ပေါ်မည့် အခြားကိစ္စတစ်ခုကိုလည်း လုပ်ဆောင်သည်ကို ဆိုလိုသည့်အနက် အဓိပ္ပာယ် ဖြစ်သည်။

အကျိုးအမြတ်နှင့်ပတ်သက်သည့် စကားပုံတွင် မြန်မာက "လိပ်ဥ" နှင့် ဥပမာပေးထားပြီး၊ ကရင်က"ပျား" နှင့် ဥပမာပေးထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ ထူးခြားသည်မှာ မြန်မာကပျားကိုဖွတ်သည်ဟု သုံးသော်လည်း ကရင်ကပျားဖွတ်သည်ကို "တူး" ဆိုသည့် စကားလုံးသုံးထားသည်ကို တွေ့ရသည်။

မြန်မာ - တန်ဖိုးထက် လက်ခကြီး (စကားပုံ)

မြန်မာ - ဓားမထက် လက်ခကြီး (စကားပုံ)

ရခိုင် - ဆင်ဖိုးထက် ချွန်းဖိုးကြီး (စကားပုံ)

ရခိုင် - ထင်းဖိုးထက် လက်ခကြီး (စကားပုံ)

ပစ္စည်းတစ်ခု၏ မူလတန်ဖိုးထက် လက်ခကပိုများသည် ဆိုသကဲ့သို့ အမှုကိစ္စတစ်ခုအတွက် ကုန်ကျသည့် စရိတ်မှာ ရလဒ်နှင့်မကာမိအောင် ကြီးမားလှသည်ဆိုသည့် အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖြစ်သည်။ မြန်မာစကားပုံနှင့် ရခိုင်စကားပုံ တို့၏ဆိုလိုသည့် အနက်အဓိပ္ပာယ်မှာတူညီသည်ကို တွေ့ရသည်။

(ထ) အကျင့်သိက္ခာနှင့် သက်ဆိုင်သည့် စကားပုံ ဆိုရိုးများ

မြန်မာ - ကိုယ့်မျက်ချေးကိုယ်မမြင်၊ သူများမျက်ချေးကိုမြင် (စကားပုံ)

ပလောင် - ကိုယ့်မျက်ချေး ကိုယ်အရင်ကြည့်၊ သူများမျက်ချေးကို မပြောနှင့်ဦး (စကားပုံ)

မိမိမျက်ချေးကိုမူမမြင်ဘဲ အခြားပုဂ္ဂိုလ်၏ မျက်ချေးကိုမူ မြင်တတ်သကဲ့သို့ မိမိအပြစ်ကိုမမြင်ဘဲ အခြားပုဂ္ဂိုလ်၏ အပြစ်ကိုမူ မြင်တတ်သည်ကို ဆိုလိုသည့် အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖြစ်သည်။ မြန်မာစကားပုံသည် "မမြင်" "မြင်" ဟူ၍ "အင်" ကာရန်နှင့်ပြောထားသော်လည်း ပလောင်စကားပုံတွင် တိုက်ရိုက်အနက်အဓိပ္ပာယ်နှင့် ပြောထားသည်ကိုတွေ့ရသည်။

မြန်မာ - ယိုသူမရှက် မြင်သူရှက် (စကားပုံ)

ရခိုင် - ပြုသူမရှက် မြင်သူရှက် (စကားပုံ)

ယိုသူမရှက်တတ်၍ မရှက်သော်လည်း မြင်သူရှက်ရသကဲ့သို့ အများအမြင်တွင် မဖွယ်ရာသော ကိစ္စကို ပြုသူက မရှက်သော်လည်း ကြားသူ မြင်သူကရှက်သည်ကို ဆိုလိုခြင်းဖြစ်သည်။ မြန်မာစကားပုံမှာ "ယိုသူ" ဟုသုံးထားပြီး ရခိုင်စကားပုံမှာ "ပြုသူ" ဟူ၍သုံးထားသည်ကို တွေ့ရှိရသည်။ စကားအသုံးအနှုန်းကွဲသော်လည်း အနက်အဓိပ္ပာယ်မှာ ထပ်တူကျသည်။

(ဒ) ကြားထဲမှခံရခြင်းနှင့် ပတ်သက်သည့် စကားပုံ ဆိုရိုးများ

မြန်မာ - ကျွဲနှစ်ကောင်ခတ်တဲ့ကြား မြေစာပင်မခံနိုင် (စကားပုံ)

ပလောင် - ကျွဲနှစ်ကောင်ခတ်လျှင် လယ်ကန်သင်းပျက်သည်(စကားပုံ)

ကျွဲနှစ်ကောင်ခတ်ရာတွင် ကြားက မြေစာပင်များပျက်စီးရသကဲ့သို့အင်အားကြီးသူနှစ်ဦး ခိုက်ရန်ဖြစ်ပွားရာ တွင်ကြားက အင်အားငယ်သူများ ဒုက္ခရောက်ရသည်ကို ဆိုလိုခြင်းဖြစ်သည်။ မြန်မာစကားပုံက "မြေစာပင်" နှင့် ဥပမာပေးပြီး ပလောင်ကမူ ကျွဲနှင့်လယ်ယာလုပ်ငန်းကို လုပ်ဆောင်ကြသည့်အတွက် "လယ်ကန်သင်း" နှင့် ဥပမာပေးထားသည် ကိုတွေ့ရသည်။ ဥပမာပြသည့် တိရစ္ဆာန်မှာတူသည်ကို တွေ့ရသည်။ ပလောင်စကားပုံမှာ အရေးဝါကျပုံစံ ဖြစ်သည်။

မြန်မာ - ငါးခုံမတစ်ကောင်ကြောင့် တစ်လှေလုံးပုပ် (စကားပုံ)

အင်းသား - ငါးအုံမက်တစ်ကောင်ကြောင့် တစ်လှေလုံး နံစော် (စကားပုံ)

ပုပ်သော ငါးခုံးမတစ်ကောင်လေ့ပေါ်တွင် ပါလာသောကြောင့် တစ်လေ့လုံးပုပ်သည်ဟု အထင်ခံရသကဲ့သို့ မကောင်းသူတစ်ဦးကြောင့် အသိုင်းအဝိုင်းတစ်ခုလုံး နာမည်ပျက်ရသည်ကို ဆိုလိုခြင်းဖြစ်သည်။ မြန်မာစကားပုံတွင် "ငါးခုံမ" နှင့် ဥပမာပေးထားပြီး အင်းသားစကားပုံမှာ ၎င်းတို့၏ဒေသရှိ ငါးဖြစ်သည့် "ငါးအုံမက်" နှင့် ဥပမာပေးထားသည်ကိုတွေ့ရသည်။ မြန်မာစကားပုံက "ပုပ်" ဟူသောစကားလုံးသုံးထားပြီး အင်းသားစကားပုံမှာ "နံစော်" ဟူသော စကားလုံးကို သုံးထားသည်။

(ခ) ကြိုတင်ပြင်ဆင်ခြင်းနှင့်သက်ဆိုင်သည့် စကားပုံ ဆိုရိုးစကားများ

မြန်မာ - မိုးရွာတုန်း ရေခဲ (စကားပုံ)

ပလောင် - မိုမကျခင် မြောင်းဖောက်ရာ (စကားပုံ)

ပလောင် - မိုးမကျခင် ထင်းခွေးထားပါ။ (စကားပုံ)

မိုးရွာစဉ် ရေခဲရသကဲ့သို့ အခြေအနေပေးခိုက် လုံ့လစိုက်၍ အခွင့်အရေးကို ရယူရမည်ကို ဆိုလိုခြင်း ဖြစ်သည်။

မြန်မာစကားပုံမှာ မိုးရွာနေသည့်အချိန် လုပ်ဆောင်ရမည့်ကို ဆိုလိုခြင်းဖြစ်ပြီး ပလောင်စကားပုံ အနက် အဓိပ္ပာယ်မှာ မိုးမကျခင်လုပ်ဆောင်ရမည့်အချိန်ကို ဆိုလိုခြင်းဖြစ်သည်။ ဆိုလိုသည့်အနက်အဓိပ္ပာယ်မှာတူညီသော်လည်း လုပ်ဆောင်ရမည့်အချိန်ကွဲသွားသည်ကိုတွေ့ရသည်။

မြန်မာ - ဒူးလောက်တင်မှ ရင်လောက်ကျ (စကားပုံ)

ရခိုင် - ရင်လောက်တင်မှ ခါးလောက်ကျ (စကားပုံ)

သားကောင်ကိုလက်နက်ဖြင့် ချိန်ရှယ်၍ ပစ်ခတ်ရာတွင် ဒူးနေရာသို့မှန်း၍ ပစ်မှ ရင်ဘတ်ကို မှန်နိုင်သကဲ့သို့ အလုပ်လုပ်ရာတွင် ပို၍ ရည်မှန်းထားမှ သင့်ရုံကျသည်ဟု ဆိုလိုခြင်းဖြစ်သည်။ မြန်မာစကားပုံမှာ "ဒူး" နှင့် "ရင်" ဟု ပြထားပြီး၊ ရခိုင်စကားပုံမှာ "ရင်" "ခါး" ဟုပြထားသည်။

(န) အခြေအနေ၊ အချိန်အခါနှင့် သက်ဆိုင်သည့် စကားပုံ ဆိုရိုးများ

မြန်မာ - နွားကောင်းမကောင်း ချောင်းတက်ကျမှသိ (ဆိုရိုး)

မြန်မာ - ရွှေအကြောင်း ဖယောင်းသိ၊ လူအကြောင်း ပေါင်းမှသိ (ဆိုရိုး)

မွန် - နွားကောင်းမကောင်း လှည်းဆွဲမှသိ၊ လူ ကောင်းမကောင်း အတူနေမှသိ (ဆိုရိုး)

ခိုင်းနွားတစ်ကောင် ကောင်းမကောင်း ချောင်းကမ်းပါးအတက်ကို ရုန်းသည့်အခါတွင်မှ သိရသည်ကို ဆိုလိုသည့် အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖြစ်သည်။ ရွှေကို မှတ်တိုက်၍မှတ်ကို ဖယောင်းတုံးဖြင့် လိုမ့်ကြည့်ခြင်းဖြင့် ရွှေကောင်း မကောင်းကို သိနိုင်သကဲ့သို့ လူ၏အကျင့်စရိုက် ကောင်း မကောင်းကို ပေါင်းကြည့်ခြင်းဖြင့် သိနိုင်သည်ကို ဆိုလိုသည့် အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖြစ်သည်။ မွန်ဆိုရိုးစကားသည် မြန်မာဆိုရိုးစကားနှစ်ခုကို ပေါင်းပြီး ဆိုရိုးစကားတစ်ခုအဖြစ်ပြောထားသည်ကိုတွေ့ရသည်။ အဓိကမှာ လူတို့၏အကျင့်စရိုက်ကို ဖော်ပြသည့် ဆိုရိုးဖြစ်သည်။

မြန်မာ - ကျွဲပါးစောင်းတီး (စကားပုံ)

အင်းသား - ကျွဲပါးစောင်းတီး၊ ကျီးနား စာဖတ် (စကားပုံ)

ကျွဲ၏အနားတွင် စောင်းကို မည်မျှပင်သာယာစွာ တီးစေကာမူ ကျွဲအဖို့ အချည်းအနှီးသာဖြစ်သကဲ့သို့ အကောင်းအဆိုးမသိသူအား တန်ဖိုးရှိသောစကားကို နားဝင်အောင် မည်မျှပင်ပြောကြားစေကာမူ ထိုသူအဖို့ အချည်းအနှီးသာဖြစ်သည်ကို ဆိုလိုခြင်းဖြစ်သည်။ အင်းသားစကားပုံသည် မြန်မာစကားပုံထက် "ကျီးနား စာဖတ်" ဟူသော အချက်ကိုပို၍ ဥပမာပေးထား သည်ကို တွေ့ရသည်။

(ပ) ဘဝအနိမ့်အမြင့်နှင့် သက်ဆိုင်သည့် စကားပုံ ဆိုရိုးများ

မြန်မာ - သစ်ငုတ်မြင့်တုံ၊ မြက်မြင့်တုံ (စကားပုံ)

ကယား - သစ်ငုတ်သည် မြက်ထက်တစ်ခါမြင့်၍ မြက်သည် သစ်ငုတ်ထက် တစ်ခါပြန်မြင့်သည်။
(စကားပုံ)

နွေရာသီ၌ မြက်များ ခြောက်သွေ့နေစဉ် သစ်ငုတ်တို့က မြက်ပင်များထက် မြင့်နေသော်လည်း မိုးရာသီ ၌မြက်များ ရှင်သန်လာသည့်အခါ မြက်ပင်များက သစ်ငုတ်ထက် မြင့်သွားပြန်သကဲ့သို့ လောကဓံ တရားအရ ကိုယ်ကမြင့်သည့်အခါမြင့်၍ သူကမြင့်သည့်အခါ မြင့်ပြန်သည်ကို ဆိုလိုသည့်အနက် အဓိပ္ပာယ်ဖြစ်သည်။ မြန်မာစကားပုံသည် "အုံ" သရနှင့် အဆုံးသတ်ထားပြီး ဆိုလိုသည့်အနက် အဓိပ္ပာယ် ကို အလွယ်တကူမသိနိုင်ပေ။ ကယားစကားပုံမှာ မြန်မာစကားပုံကို ပြန်ရှင်းထားသည့် ပုံစံဖြစ်နေသည်။ ထို့ကြောင့် အနက်အဓိပ္ပာယ်မှာ အလွယ်တကူနားလည်လွယ်သည်။

(ဖ) လူကြီးမိဘနှင့် သက်ဆိုင်သည့် စကားပုံ ဆိုရိုးများ

မြန်မာ - သက်ကြီးစကား သက်ငယ်ကြား (ဆိုရိုး)

လရီး - သက်ကြီးစကားမလွန်ဆန်သင့်၊ အရိုးရင့်ကိုလည်း မခုတ်ပိုင်းသင့် (ဆိုရိုး)

သက်ကြီးရွယ်အိုတို့၏ စကားကို ငယ်ရွယ်သူတို့က မှတ်သားလိုက်နာရမည်ကို ဆိုလိုသည့် အနက် အဓိပ္ပာယ်ဖြစ်သည်။ မြန်မာဆိုရိုး အနက်အဓိပ္ပာယ်မှာ သွယ်ဝိုက်သည့်သဘောပါဝင်ပြီး လရီးဆိုရိုးစကား သည် ဆိုလိုသည့်အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို တိုက်ရိုက်ဖော်ပြပြီး အရိုးရင့်နှင့်လည်း ဥပမာပေးထားသည်ကို တွေ့ရသည်။

(ဇ) ဂုဏ်ဒြပ်နှင့် သက်ဆိုင်သည့် စကားပုံ ဆိုရိုးများ

မြန်မာ - ကျားကြီးခြေရာကြီး (စကားပုံ)

မြန်မာ - ရေမြင့် ကြာမြင့် (စကားပုံ)

ရှမ်း - ကျားကြီးလျှင် ခြေရာကြီးမည်၊ ရေကြီးလျှင် လှေမြင့်မည်။ (စကားပုံ)

ကျား၏အရွယ် ကြီးလာသည်နှင့်အမျှ ခြေရာကြီးလာသကဲ့သို့ ရာထူးဂုဏ်သိန် ကြီးလာသည်နှင့်အမျှ အကုန်အကျပိုမိုများပြားလာသည်ကို ဆိုလိုခြင်းဖြစ်သည်။ ရေမျက်နှာပြင် မြင့်တက်သည်နှင့်အမျှ ကြာပင်ကလည်း မြင့်တက်ဘိသကဲ့သို့ မှီခိုရာ၏ အဆင့်အတန်း အခြေအနေ မြင့်မားလာသည်နှင့်အမျှ မှီခိုသူများလည်း အခြေအနေမြင့်မားလာသည်ကို ဆိုလိုခြင်းဖြစ်သည်။ မြန်မာစကားပုံနှစ်ခုကို ရှမ်း

စကားပုံက တစ်ခုတည်းပြောလိုက်ခြင်းဖြစ်သည်။ မြန်မာစကားပုံက "ကြာ"နှင့် ဥပမာပေးထားပြီး ရှမ်းစကားပုံတွင် "လှေ" နှင့် ဥပမာပေးထားသည်ကိုတွေ့ရသည်။

(ဘ) စည်းလုံးခြင်းနှင့် သက်ဆိုင်သည့် စကားပုံ ဆိုရိုးများ

မြန်မာ - နွားကွဲ ကျားကိုက် (စကားပုံ)

ရှမ်း - နွားကွဲလျှင် အမဲသားဖြစ်(စကားပုံ)

နွားအုပ်ကွဲလျှင် ကျားကိုက်ခံရသကဲ့သို့ အချင်းချင်းမညီမညွတ်ဖြစ်လျှင် ရန်သူအနှိပ်အစက် ခံရသည်ကို ဆိုလိုသည့် အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖြစ်သည်။ မြန်မာစကားပုံမှာ "ကျား"နှင့် ဥပမာပေးထားပြီး ရှမ်းစကားပုံမှာ "အမဲသား" နှင့် ဥပမာပေးထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ ရှမ်းစကားပုံသည် နွားကွဲလျှင်အသတ်ခံရမည်မှာ အသေအချာဖြစ်ကြောင်း တိုက်ရိုက်အနက်အဓိပ္ပာယ်နှင့် ပြောသွားသည်။

(မ) ကျေးဇူးစောင့်သိမှုနှင့် သက်ဆိုင်သည့် စကားပုံ ဆိုရိုးများ

မြန်မာ - အရိပ်နေနေ၊ အခက်ချိုးချိုး (စကားပုံ)

ရှမ်း - အရိပ်ခိုလျှင် အခက်မချိုးနှင့်၊ ကျားမကိုက်လျှင် မြွေပေါက်မည်။ (ဆိုရိုး)

ရှမ်း - ကျေးဇူးမသိတတ်သူမှာ သစ်ပင်အောက်အိပ်၍ သစ်ကိုင်းကိုချိုးဖဲ့တတ်သည်။ (ဆိုရိုး)

အရိပ်၌ခိုရင်း၊ အရိပ်ခိုရာအပင်၏ အကိုင်းအခက်ကို ချိုးဖဲ့ဖျက်ဆီးသကဲ့သို့ မိမိခိုကိုးရာ ကျေးဇူးရှိသူအား နစ်နာအောင် ကြံဆောင်ပြုလုပ်သည်ကို ဆိုလိုသည့် အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖြစ်သည်။ မြန်မာစကားပုံသည် "နေနေ" "ချိုးချိုး" ဟူ၍ "အေ"သရ "အိုး"သရ တို့နှင့်ပြောထားသည်။ ရှမ်းဆိုရိုး စကားသည် တိုက်ရိုက် အနက်အဓိပ္ပာယ်နှင့် ပြောထားပြီး အရေးဝါကျပုံစံ ဖြစ်သည်။

(ဃ) အရသာနှင့် သက်ဆိုင်သည့် စကားပုံ ဆိုရိုးများ

မြန်မာ - ဆားမပါသည့်ဟင်း၊ အရသာကင်း (ဆိုရိုး)

ရှမ်း - ဆားမပါသောဟင်းကို ချိုသည်ဟု မည်သူမျှ မဆို။ (ဆိုရိုး)

ဆားမပါသောဟင်းသည် အရသာ မရှိခြင်းကို ဆိုလိုသည့်အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖြစ်သည်။ ရှမ်း ဆိုရိုးသည် သွယ်ဝိုက်အနက်အဓိပ္ပာယ်၊ နှစ်ဖက်သွားအနက်တို့နှင့် ပြသွားသည်ကိုတွေ့ရသည်။ မြန်မာဆိုရိုးမှာ "ဟင်း" "ကင်း" ဆိုပြီး "အင်း"သရသုံးပြီး ကာရန်သဘောနှင့်ပြောသွားသည်ကို တွေ့ရသည်။

(ရ) သည်းခံခြင်းနှင့်ဆိုင်သည့် စကားပုံ ဆိုရိုးများ

မြန်မာ - သည်းညင်းခံ နိဗ္ဗာန်ရောက် (ဆိုရိုး)

ရှမ်း - သည်းခံလျှင်ရွှေတုံးဖြစ်သည်။ သည်းမခံလျှင် သစ်တုံးဖြစ်သည်။ (ဆိုရိုး)

သည်းညည်းခံနိုင်ပါက နိဗ္ဗာန်သို့တိုင် ရောက်နိုင်သည်ကို ဆိုလိုခြင်းဖြစ်သည်။ မြန်မာဆိုရိုးစကားတွင် "နိဗ္ဗာန်"နှင့် ဥပမာပေးထားပြီး ရှမ်းဆိုရိုးစကားသည် "ရွှေတုံး" "သစ်တုံး" တို့နှင့် ဥပမာပေးထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ ရှမ်းဆိုရိုးသည် အရေးပုံစံဖြစ်သည်။

(လ) ကောင်းမှုကုသိုလ်နှင့်သက်ဆိုင်သည့် စကားပုံ ဆိုရိုးစကားများ

မြန်မာ - မသာတစ်ခေါက်၊ ကျောင်းဆယ်ခေါက် (ဆိုရိုး)

မွန် - မသာတစ်ခေါက် ကျောင်းဆယ်ခေါက်၊ မသာဆယ်ခေါက် မီးနေတစ်ခေါက် (ဆိုရိုး)

အသုဘတစ်ကြိမ်ရှုရသော သတိသံဝေဂသည် ဘုန်းကြီးကျောင်းသို့ အခေါက်ခေါက်သွား၍ တရားနာရာမှ ရသောသံဝေဂနှင့် ညီမျှသည်ကိုဆိုလိုခြင်းဖြစ်သည်။ မီးနေတစ်ခါသည် အသုဘအကြိမ်ကြိမ်သွားရခြင်းနှင့် ညီမျှကြောင်းကို မွန်ဆိုရိုးစကားတွင် "မီးနေ" နှင့်ပါ ဥပမာပေးထားသည်ကို တွေ့ရသည်။

(ဝ) ဘေးအန္တရာယ်နှင့် သက်ဆိုင်သည့် စကားပုံ ဆိုရိုးစကားများ

မြန်မာ - လာမည့်ဘေး အဝေးကမြင် (ဆိုရိုး)

မွန် - လာမည့်ဘေး အဝေးကမြင်နေသည် (ဆိုရိုး)

ဖြစ်ပေါ်နိုင်သည့် ဘေးအန္တရာယ်ကို ကြိုတင်တွက်ဆထားရမည်ကို ဆိုလိုခြင်းဖြစ်သည်။ မြန်မာဆိုရိုးနှင့် မွန်ဆိုရိုးသည် အနက်အဓိပ္ပာယ်တူညီသော်လည်း မွန်ဆိုရိုးစကားသည် ဝါကျတိုပုံစံနှင့် သုံးထားသည်ကို တွေ့ ရသည်။

(သ) ဆုံးရှုံးမှုနှင့် သက်ဆိုင်သည့် စကားပုံ ဆိုရိုးများ

မြန်မာ - မြွေပါလည်းဆုံး၊ သားလည်းဆုံး (စကားပုံ)

မွန် - ပစ္စည်းလည်းကုန်၊ အကြံလည်းဆုံး၊ အမြီးလည်းပြတ် (စကားပုံ)

မြွေပါရော သားပါ ဆုံးရှုံးရသကဲ့သို့ နှစ်ဖက်နှစ်လမ်း နစ်နာဆုံးရှုံးသည်ကို ဆိုလိုခြင်းဖြစ်သည်။ မွန်စကားပုံတွင်ဆုံးရှုံးမှုကိုဖော်ပြရာတွင် "ပစ္စည်း"၊ "အကြံ"၊ "အမြီး" တို့နှင့် ဥပမာပေးဖော်ပြသွားသည်ကိုတွေ့ရသည်။ ထို့အပြင် မွန်စကားပုံတွင် "ကုန်" "ဆုံး" "ပြတ်"ဟူသော ကြိယာတို့ကို အသုံးပြုသွားသည်ကို တွေ့ရသည်။

(ဟ) ကံအကြောင်းနှင့် သက်ဆိုင်သည့် စကားပုံ ဆိုရိုးများ

မြန်မာ - ကံယုံ၍ ဆူးပုံမနင်းရာ (စကားပုံ)

မြန်မာ - ကံယုံ မီးပုံမဆင်းရာ (စကားပုံ)

အင်းသား - ကံယုံပြီး ရေပေါ်လမ်းမလျှောက်နှင့် (စကားပုံ)

ဆူးပုံကိုနင်းလျှင် စူးမည်သာဖြစ်၍ မိမိကံကောင်းလှသည်ဟုကံကို ယုံပြီး ဆူးပုံကို မနင်းသင့်သကဲ့သို့ ဒုက္ခဖြစ်စေနိုင်သော ကိစ္စမှန်သမျှ ကံကို ယုံပြီး ဇွတ်မပြုလုပ်သင့်ပုံကို ဆိုလိုသည့် အနက်အဓိပ္ပာယ် ဖြစ်သည်။ မြန်မာ စကားပုံမှာ "ဆူး" "မီးပုံ" တို့နှင့် ဥပမာပေးထားပြီး အင်းသားစကားပုံတွင် အင်းသူအင်းသား တို့သည် နေထိုင်ရာဒေသ နှင့် ဥပမာပေးထားသည်ကိုတွေ့ရသည်။

မြို့သုံးသပ်ချက်

ဤစာတမ်းတွင် မြန်မာစကားပုံ၊ ဆိုရိုးတို့နှင့် ကချင်၊ ပအိုဝ်၊ ရခိုင်၊ ကရင်၊ ချင်း၊ ရှမ်း၊ ကယား၊ မွန်၊ လရှိုး၊ ပလောင် စသည့် တိုင်းရင်းသားတို့၏ စကားပုံ၊ ဆိုရိုးတို့နှင့် နှိုင်းယှဉ်လေ့လာ တင်ပြထားသည်။

တိုင်းရင်းသားစကားပုံ၊ ဆိုရိုးများသည် အနက်အဓိပ္ပာယ်ရိုးရှင်းသည်။ ဖတ်လိုက်သည်နှင့် မည်သည့်အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို ညွှန်ပြနေသည်ကို လွယ်လွယ်ကူကူနှင့်သိနိုင်သည်များသည်။ သာဓက ပြရလျှင်- သက်ကြီးစကားမလွန်ဆန်သင့်၊ အရိုးရင့်ကိုလည်း မခုတ်ပိုင်းသင့် ဆိုသည့် ဆိုရိုးမျိုးဖြစ်သည်။

ထို့အပြင် တိုင်းရင်းသားစကားပုံ၊ ဆိုရိုးတို့သည် သူတို့၏လေ့ထုံးတမ်းအရ အသုံးပြုသော အသုံးအဆောင်များ၊ သူတို့နေထိုင်ရာဒေသရှိ ပတ်ဝန်းကျင်မြင်ကွင်းများနှင့် ဥပမာပေးသွားသည်ကို တွေ့ရသည်။ သာဓကအားဖြင့်- ငါးအုံမက်တစ်ကောင်ကြောင့် တစ်လှေလုံးနံစော် အင်းသားစကားပုံ သည် အင်လေးကန်ထဲရှိ ငါးနှင့် ဥပမာပေးသွားသည်။

မြန်မာစကားပုံ၊ ဆိုရိုးစကားနှင့် တိုင်းရင်းသား စကားပုံ၊ ဆိုရိုးစကားတို့ကို နှိုင်းယှဉ်လေ့လာကြည့် လိုက်သောအခါ တိုက်ရိုက်တူသော စကားပုံ၊ ဆိုရိုးစကားတို့မှာ “ကြက်မတွန်လို့မိုးမလင်း” စကားပုံသည် ကချင်၊ ပအိုဝ်၊ ရခိုင်တို့နှင့် အနက်အဓိပ္ပာယ်တိုက်ရိုက်တူနေသည်ကိုတွေ့ရသည်။ မြန်မာစကားပုံ ဆိုရိုး တို့ထက်ပိုပြီး ဥပမာပိုပြသွားသော စကားပုံဆိုရိုးစကားကို သာဓကပြရလျှင် မြန်မာက “အိမ်သာလို့ ဧည့်လာ” သည်ကို ကရင်က “တောင်ပို့ကောင်းတာ မှီပေါက်၊ အိမ်သာလျှင် ဧည့်ရောက်သည်” ဟူသော စကားပုံကိုတွေ့ရသည်။ မြန်မာစကားပုံ၊ ဆိုရိုးနှင့်အနက်အဓိပ္ပာယ်တူပြီး အသုံးကွဲပြားသည့် တိုင်းရင်းသားစကားပုံ ဆိုရိုးတို့ကိုလည်း တွေ့ရသည်။ သာဓကပြရလျှင် မြန်မာက “နွားကွဲ ကျားကိုက်” ဟု ဆိုထားသည်ကို ရှမ်းက “နွားကွဲလျှင် အမဲသားဖြစ်” ဟု ပြောထားသည်။

အရေးပုံစံရှိသည့် စကားပုံ ဆိုရိုးများတွင် “ကျွန်တော်ကောင်ခတ်လျှင် လယ်ကန်သင်းပျက်သည်” ဆိုသည့် ပလောင် စကားပုံမျိုးနှင့် အပြောပုံစံရှိသည့် စကားပုံဆိုရိုးမှာ “မိုးမကျခင် ထင်းခွေထားပါ” စသည့် ပလောင် စကားပုံမျိုး များကိုလည်း တွေ့ရသည်။

ထို့ကြောင့် စကားပုံ၊ ဆိုရိုးများမှတစ်ဆင့် မြန်မာနှင့် တိုင်းရင်းသားတို့၏ ယဉ်ကျေးမှု ထုံးတမ်း စဉ်လာများ၊ လေ့ထုံးစံများ၊ အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းပြုမှုများ၊ ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှုများ၊ သဘာဝ ပတ်ဝန်းကျင်အလှတို့ကို တွေ့မြင်ရရှိသောမက တိုင်းရင်းသားတို့၏ စကားလုံးကြွယ်ဝမှု အနက်အဓိပ္ပာယ် ကြွယ်ဝမှုတို့ကိုလည်း လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။ ဘာသာဗေဒပညာရှင်များက ရခိုင်သည် မြန်မာ ဘာသာစကား၏ ဒေသိယစကားကွဲ ဖြစ်သည်ဟု ပြောသည်နှင့်အညီ ရခိုင်တွင်ရှိသော စကားပုံ၊ ဆိုရိုးစကားနှင့် မြန်မာတွင်ရှိသောစကားပုံ၊ ဆိုရိုးစကား တူညီမှု တော်တော်များများရှိသည်ကို တွေ့ရှိရ သည်။

နိဂုံး

ဘာသာစကားတိုင်းမှာ မိမိတို့ လူမျိုးဘာသာလေ့အလျောက် ယုံကြည်လက်ခံကြသည့် အချက်များ၊ မိမိတို့လူ့ဘောင်လောကတွင် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်၊ လူမှုဆက်ဆံရေးကိစ္စတို့နှင့် စပ်လျဉ်း သည့်အမြင်၊ ဖြစ်လေ့ဖြစ်ထရှိသည်များ၊ မှတ်သားဖွယ်ရာများ၊ မိမိတို့လူ့အဖွဲ့အစည်း၌ ရှောင်ရှားသင့် သည်ဟု လက်ခံထားသည့်အချက်များ စသည်တို့ကို ကွက်ကွက်ကွင်းကွင်း ပေါ်လွင်စေမည့် စကားရပ်

များနှင့် ပြောဆိုလေ့ရှိကြသည်။ ထိုစကားရပ်များကို ဆိုရိုး၊ စကားပုံဟုခေါ်ကြသည်။ ထို့ကြောင့် ထိုစကားပုံ၊ ဆိုရိုးများကို ဘာသာဗေဒပညာရပ်၊ အတ္ထုဗေဒပညာရပ်၊ လူမှုဗေဒပညာရပ်စသည် ပညာရပ်များနှင့်လည်း ဆက်ပြီး လေ့လာ၍ရပါသည်။

ကျမ်းကိုးစာရင်း

ခင်မင်၊မောင်(ခနုဖြူ)။ (၂၀၁၅)။ ဥပစာကမ္ဘာကြီးထဲမှာ။ ရန်ကုန်။ ဇွန်ပွင့်စာအုပ်တိုက်။

ခင်မင်၊မောင်(ခနုဖြူ)။ (၂၀၁၆)။အတ္ထုဗေဒနိဒါန်း။ ရန်ကုန်။ the key collection။

ခင်မင်၊မောင်(ခနုဖြူ)။ (၂၀၂၂)။ ဘာသာဗေဒနိဒါန်း။ ရန်ကုန်။ the key collection။

ပညာကျော်။(၂၀၂၂)။ မြန်မာစကားပုံ နှင့် ဆိုရိုးစကား၊ ဒု-အကြိမ်။ ရန်ကုန်။ ပုံရိပ်ရှင်ပုံနှိပ်တိုက်။

မင်းနိုင်၊ ဦး။ (၁၉၆၈)။ တိုင်းရင်းသားစကားပုံ၊ ဒု-အကြိမ်။ ရန်ကုန်။ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံတော်လှန်ရေးအစိုးရ ယဉ်ကျေးမှုဝန်ကြီးဌာန။

မြန်မာစာအဖွဲ့။ (၁၉၉၆)။ မြန်မာဆိုရိုးစကား။ ရန်ကုန်။ မြန်မာစာအဖွဲ့ဦးစီးဌာန။

မြန်မာစာအဖွဲ့။ (၁၉၉၆)။ မြန်မာစကားပုံ။ ရန်ကုန်၊ မြန်မာစာအဖွဲ့ဦးစီးဌာန။

မဆွေဥခိုင်၊မ။(၂၀၀၇)။ ရခိုင်စကားပုံများကိုလေ့လာခြင်း။ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်မြန်မာစာပါရဂူဘွဲ့ကျမ်းအတွက် တင်သွင်းသော ကျမ်း။

သန်းသန်းအေး၊ မ။(၂၀၀၇)။ မြန်မာစကားပုံများကိုအတ္ထုဗေဒအမြင်ဖြင့်လေ့လာခြင်း။ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် ပါရဂူဘွဲ့ကျမ်းအတွက် တင်သွင်းသောကျမ်း။

ဝေမာကြည်၊မ။ (၂၀၀၈)။မြန်မာဘာသာစကားရှိဆိုရိုးစကားများကို လူမှုဘာသာဗေဒ အမြင်ဖြင့်လေ့လာခြင်း။ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်၊ မြန်မာစာပါရဂူဘွဲ့အတွက်တင်သွင်းသောကျမ်း။

စောမြတ်စိုး၊မ။ (၂၀၁၁)။ မွန်စကားပုံများကို လူမှုဘာသာဗေဒရှုထောင့်မှလေ့လာခြင်း။ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် ပါရဂူဘွဲ့ကျမ်းအတွက် တင်သွင်းသောကျမ်း။